

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul II. — No. 22.

1 Iunie, 1897

DUPA CONGRES

Înainte de întrunirea congresului ordinar al Ligii din acest an, cetitorii vor fi remarcați în unul sau altul din ziarele din capitală observațiuni și critici pasionate la adresa Ligii. Ele nu porneau din dorul de a vedea că Liga se întreamează, se reculege și e pe cale de a răspunde cu mai mult succes, ca înainte, menirii ei. Nu. Observațiunile și criticile răutăcioase erau lansate pur și simplu spre a discredita această instituție națională. Cei ce din principiu nu vor să recunoască legitimitatea unei lupte naționale; cei ce nu vor să știe, decât de chestii economice și de ideea nebuloasă a «omenirii», au, firește, un foarte transparent interes a combate, când pe sub mână, când deschis orice reunire de forțe în scopuri naționale bine determinate.

Nu ne vom perde deci timpul a deschide o discuție cu elemente, cari nu vor să fie decât internaționale. Înțepăturile puerile din această parte ne lasă reci, și lacrimile de crocodil ce varsă internaționaliștii noștri pe soarta Ligii nu vor duce pe nici un naționalist conștient în rătăcire. Nu în fața internaționalilor și cosmopoliților avea comitetul Ligii să-și dea raportul despre a sa activitate.

Dar unul din argumentele internaționalilor, că Liga s'ar fi gășind în decadentă, îl gășim și în alte ziare, dealtcum cu trageri de inimă pentru cauza națională.

Se zice, că numărul delegațiilor ce a luat de astă-dată parte la congres a fost restrâns, și că această împrejurare ar fi dovedind, că interesul general pentru Liga ar fi scăzut

Rezonamentul acesta e eronat. Mai întâiu nu e exact, că delegații Ligii nu ar fi vrut să vină la congres, ci adevărul e, că au fost *impedicați* să vină. Inundațiunile din săptămânile din urmă au distrus o mulțime de căi de comunicațiune, au dărâmat poduri și au întrerupt, în special, mai multe linii ferate. Așa d. p. delegații de la Iași, Brăila și aproape din întreaga Moldovă, nu că n'ar fi voit să vină la congres, ci au fost literalmente reținuți *în drumul lor* spre București.

Unii au cerut chiar telegrafic, ca din aceste motive congresul să fie amânat cu câte-va zile, ceea ce însă nu s'a putut face, pentru că delegații sosiți nu puteau întârzia. Prin urmare, rămîne bine stabilit, că delegații nu că s'ar fi desinteresat de Ligă și de congres, ci au fost opriți de calamitățile naturii să vină.

Să nu pierdem apoi din vedere și o altă împrejurare, destul de importantă în chestia ce ne preocupă. În Ianuarie a. c. s'a ținut la București un congres extraordinar, care avea să consfințească, și a consfinit, cu votul său unirea intervenită în sinul Ligii. De la Ianuarie pînă la Maiu n'au

trecut de cît 4 luni de zile. Era deci din capul locului de prevăzut, că delegații în actualul congres nu vor fi atît de numeroși ca în alte congrese de la Maiu. Cu toate acestea, avem informațiuni autentice, că la acest congres numărul delegaților ar fi fost chiar mai mare ca anul trecut, dacă nu se întîmplau multele întreruperi de comunicație. Numărul delegaților prezenți la acest congres a fost deci mai mic ca în alți ani, dar activitatea congresului a fost cu toate acestea rodnică și o probă mai mult de interesul ce a început să pătrună iarăși în toate cercurile Ligii.

Cetitorii noștri au putut vedea din dările noastre de seamă, cu cîtă liniște, obiectivitate și dragoste frățească au avut loc în acest an desbaterile congresului, cu cîtă inimă au discutat deosebiții delegați interesele Ligii, și cît de mult și de apăsător s'a accentuat datoria fie cărui Român de a da dovezi de spiritul românesc de sacri-

ficii pentru o cauză atît de mare, atît de generoasă și mai ales atît de strîns legată de viitorul nostru național.

Modificările Statutelor s'au făcut în condițiuni nu se poate mai fericite. Alte dăți se iscau la asemenea ocazii certuri și desbinări, vociferări și excese de autoritarism. De astă dată nimic din toate acestea. Discuțiunile au fost cu adevărat parlamentare, înalte, senine și demne de Liga Culturală. Micile modificări, introduse la cîte-va articole din Statute, vor da de aci înainte comitetului central executiv al Ligii mai multă inițiativă în conducerea afacerilor și sperăm, că viitorul congres, de sigur mai numeros ca cel din ăst an, va avea deja prilej să vază roadele acestor modificări în organizațiunea Ligii, și tot așa amușivor și toți acei critici de profesie cari mereu critică, dar nu crează nici o dată.

V. S.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

PROBLEMELE LIGII

II

Lupta Românilor asuprași este îndreptată pe de-o parte în potruva sistemului de desființare națională, pe de alta pentru dobîndirea drepturilor lor de naționalitate autonomă în cadrul Statelor ai căror supuși sunt.

Vorbim de astă-dată în deosebi de Românii din Ungaria și Transilvania.

Dacă am înțeles bine stăruințele lor, ei au căutat timp îndelungat să-și afirme individualitatea lor națională pe căi constituționale.

Abia după ce ei s'a convins, că stăpînirea maghiară le face, *din princip*, cu neputință ori-ce acțiune politică constitu-

țională, ei s'au văzut constrînși a lărgi terenul luptei lor și au inaugurat un sistem de acțiuni politice al căror scop era multiplu. Și anume: Ei căutau pe de-o parte să-și desvolte presa lor politică spre a deștepta mai intens conștiința națională și puterea de rezistență a masselor poporului român. Pe de altă parte, ei stăruiau să atragă atențiunea cercurilor hotărîtoare din monarhia habsburgică și din străinătate asupra situațiunii lor nesuferite.

Spre acest din urmă sfîrșit ei, între altele, țineau să intereseze prin presa străină și prin publicațiuni scrise de Români în limbi străine mai ales pe acele cercuri politice, cărora nu le poate fi indiferent, dacă Românii, Germanii și Slavii din Austro-

Ungaria trăiesc în dușmănie sau în bună înțelegere.

Judecând desfășurarea faptelor și a fi-reștilor reacțiuni produse de ele în ultimii câți-va ani, trebuie a se recunoaște, că acest mic început de campanie publicistică în presa străină a dat roade ce nu se pot nesocoti.

De unde pînă aci străinătatea nici ideie nu avea despre existența și aspirațiunile poporului român din Austro-Ungaria, ea începu a fi orientată și mulți factori în-semnați începură a urmări cu interes și vădită simpatie lupta acestui popor. Incet-încet, dar constant numele Românilor din Transilvania pătrunse, putem zice fără exagerare, în conștiința publică a Europei, și lupta lor ajunse a fi socotită drept o importantă chestiune în complexul chestiunilor naționale din imperiul Habsburgilor.

Dar această propagandă în presa străină nu era numai și numai exclusiv în interesul Românilor din Transilvania. Ea era și în interesul nostru, al regatului român. Propaganda în presa străină pentru drepturile Românilor transilvăneni a contribuit în chip real să dea și regatului român un puternic relief. Ori de câte-ori se vorbea despre frații noștri transilvăneni, chiar fără a se face mențiune de noi, lumea se gîndea la noi, la contrastul dintre trecutul și prezentul nostru. Cine ar putea tăgădui importanța acestei paralele?

Era deci natural să sprijinim și noi această acțiune a fraților noștri de peste munți, și timp de câți-va ani am făcut ceea ce se putea aștepta de la noi în acele împrejurări.

Dar demult sprijinul nostru a slăbit. Nu cercetez aici cauzele, ci mă mărginesc a face această constatare pe care nimeni nu o poate nesocoti.

E deci de neapărată trebuință, ca acțiunea Ligii în această direcțiune să fie reîn-cepută cu o energie potențată.

Să nu uităm, că Maghiarii dispun de un mare număr de ziare și reviste străine, mai ales nemțești, cari zi de zi pun în evidență pretinsa lor destoinicie ungurească, ridică prestigiul Maghiarismului insultînd și calomniînd în acelaș timp aspirațiunile și luptele Românilor.

Nu putem aștepta, ca Românii asuprași ei singuri să poată ține piept acestor atacuri zilnice și concentrice.

Dacă aptitudinile noastre culturale ne-au făcut cu puțință ca dintr'o stare de miserie să ne ridicăm la treapta respectabilă de cultură la care ne găsim azi, să nu pierdem din vedere, că abia ne găsim la începutul vieții moderne de Stat. Ca propria noastră dezvoltare să se poată face de aci înainte în condițiuni prielnice, noi trebuie să avem conștiința liniștită că Românii ce împrejmuesc tînarul nostru Stat prosperează și ei, sau cel puțin, că ei nu dau îndărăt.

Trebuie deci să le dăm o mîna de ajutor cînd vedem, că ei nu mai așteaptă posibilitatea unei dezvoltări normale decît de la o schimbare politică radicală.

Nu-i vorba, sunt între noi oameni car își închipuesc, că Liga ar trebui să subvenționeze școli românești peste munți.

Azi, cînd școlile românești deja existente în Transilvania sunt mereu amenințate a fi închise printr'un act de ungurească volnicie, ce înțeles ar avea să creiezi asemenea școli?

Da, e adevărat că Ligile germane înființează între Germanii din țări străine școli, dar numai între Germanii cari trăiesc în țări *civilizate*.

În Ungaria locuiesc vr'o două milioane de Șvabi (Nemți). Ei bine, Liga germană n'a reușit să înființeze pe seama lor o singură școală germană.

De aceea, Germanii din imperiu caută să sprijinească pe conaționali lor mai ales prin propaganda publicistică.

Cînd Românii din Transilvania în unire cu celelalte naționalități vor isbuti să-și asigure *garanții reale* pentru dezvoltarea lor culturală românească, ei nu vor mai avea nevoie de sprijinul nostru.

Pînă atunci, noi nu putem decît să le dăm ajutorul nostru moral și material, ca ei cu o oră mai înainte să poată dobîndi garanțiile pe cari ei le cred indispensabile pentru existența și dezvoltarea lor națională.

Tribuna din Sibiiu, vorbind mai deunăzi despre *Liga Culturală* conchidea ast-fel:

Prigoniți și împiedicați din partea guvernelor maghiare, în loc să progresăm în privința culturală, dăm îndărăt.

Noi instituții culturale nu mai putem crea, ba ne sunt amenințate cu nimicire de partea Statului și cele existente, iar tinerimea de la școale începe a scădea din an în an din lipsa de mijloace. Azi nici colecte nu mai putem întreprinde pentru ajutorarea tinerimii noastre fără ca să cerem prealabila învoire a autorităților maghiare, cari și în acest punct ne pun pedici, sub pretext că agităm contra patriei.

Eată pe scurt și în liniamente generale starea noastră, creată de guvernele șoviniste maghiare. *Examinarea și cunoașterea împrejurărilor, în cari trăește poporul român din țările Coroanei Stului Ștefan indică tot d'odată și direcția de lucrare pentru aceia, cari doresc ca unitatea etnică a poporului român să fie susținută și pe viitor.*

Tudor I. Căpitănescu

O SCHIȚĂ ISTORICĂ ASUPRA STAREI BUCOVINEI ÎN TRECUT ȘI PRESENT

IV BCU Cluj / Central University Library Cluj

Administrația și Justiția.

După ocuparea Bucovinei în anul 1774 și încorporarea ei la Austria, în urma învoirii acesteia cu Poarta în 7 Maiu 1775, aparatul administrativ și judecătoresc era sub conducerea administrațiunii militare în care funcționarii superiori erau străini importați, iar ceilalți continuau a fi Români chiar un timp după alipirea Bucovinei la Galiția.

Dară cu alipirea aceasta cu totul nefericită pentru Români în toate privințele, îngreunîndu-se soarta lor ei începură a fi prigoniți cu înverșunare pe toate terenele și în fel de fel de chipuri și delăturați unul după altul din funcțiuni, iar în locul lor se importau neconținut străini.

Nu trecu mult timp și limba română începu sistematic a fi delăturată din școli și din afacerile publice. Românilor, ca să aibă o slujbă cît de mizerabilă, li se impunea ca prima condițiune și li se cerea

cu strictețe ca să treacă la religiunea romano-catolică sau cel puțin să se facă uniți, căci în Austria atunci cînd Iesuiții conduceau politica și erau totul nu se privea cu ochi buni, nu se considera ca cetățean bun și loial și adevărat patriot austriac de cît acela, care aparținea religiunii romano-catolice ori măcar cel puțin celei uniate.

Românii nevoind să-și părăsească legea, limba și neamul, au fost apăsați sistematic prigoniți cu înverșunare și înlăturați din slujbe și din toate afacerile Statului, rămîind cu totul fără carte afară de foarte puțin, civili, cari nici aceia nu căpătau slujbe publice, și de Cler care de la anul 1827 avea o școală mai înaltă «Institutul teologic».

De aci se explică că între Români bucovineni pînă mai deunăzi nu era nimeni în slujbe de Stat și tot aparatul administrativ și judecătoresc funcționa numai prin oameni străini de neamul și legea noastră, necunoscători de limba și de o-

biceurile Românilor și ca străini înainte de a pune piciorul pe pământul Bucovinii aduceau cu dinșii o bună cantitate de ură în contra Românilor. Dintre Români pînă cu cîți-va ani înainte nu erau în Bucovina decît vr'o cîți-va slujbași, iar puținii funcționari români de astăzi aproape toți sunt din timpul după anul 1870 încoace. Timpul împreunării Bucovinii cu Galiția a fost varga și biciul lui Dumnezeu pentru Românii bucovineni în toate privințele: în privința politico-bisericească, culturală, comercială, limbistică, națională etc. fiind desconsiderați și delăturați din diregătorii, din școli, din comerț, din meserii etc. nimicîți în felurite chipuri, persecutați în mod tiranic, schingiuiți în modul cel mai neomenos, întrebunțindu-se mijloacele cele mai infernale ca să fie ținuți într'o buimăceală și să nu-și poată da seama de starea și pozițiunea lor.

În acest timp o parte a Bucovinii a început să-și peardă fața cea curat românească; în acest timp poporul român a început din ce în ce a tot pierde dulcea sa limbă și a se deda cu limba ruteană, cu limba acelor venetici calici și lihniți cari fugiți de miserie și-au găsit adăpost la bunul popor român; în acest timp au început durerile nespuse ale națiunii române bucovinene, în acest timp veneticii străini au început chiar a schimonosi prin silabisire și numele cele mai frumoase românești punindu-le diferite codițe ca: *wicz-uk-ski* etc. în acest timp s'a început împiedicarea intenționată a Românilor bucovineni de a-și lumina mintea prin învățatură, și nesuferindu-le nicăeri în administrație și justiție limba românească, încât rămînînd ei în întunerice vrășmașii au și înstrăinat și ucis o bună parte a trupului nostru național. În acest timp au început veneticii cu beții și alte mijloace de degradătoare demoralizarea și buimăcirea intenționată a Românilor, cari avînd averi nu se prea desolau că n'au slujbe, ci din contra, fiind tot împinși,

ațîțați și îndemnați de necinstiții funcționari streini trimiși aici, benchetuiiau într'una cu dinșii, ba nobilimea a și început a intra în cuscrii cu dinșii, a se căsători cu străine, așa că unii și-au pierdut limba și neamul, iar alții pînă nu de mult vorbeau în familiile lor numai limba leșească, care era la modă, precum în România un timp (?!) cea franceză; în acest timp s'a încuibat rădăcina răului slavisirii, care Dumnezeu știe de se va mai putea stîrpi vre o dată; în acest timp au curs și s'au așezat în Bucovina pe lîngă națiunea română băstinașe încă alte 11 națiuni (!) diferite: Ruteni, Jidovi, Nemți, Poloni, Unguri, Armeni, Lipoveni, Cehi, Italieni, Slovaci și Țigani; în acest timp s'a pornit potopu, de nimicire al Românilor, care în timpul din urmă a luat dimensiuni atît de înspăimîntătoare, în cit chiar și cei mai optimiști au început a gîndi cu totul serios și pe unii chiar a-i coperinde desperarea, ca nu cum-va să fim înghițiți cu totul de acest groasnic potop.

Despre neomenia și tirania cu care se purtau stăinii față de Românii bucovineni și ce fel de bestii nemernice și nesimțitoare trimiteau să administreze și să facă dreptate în sărmana Bucovina și ce mijloace infernale și mîrșave se întrebunțau de dinșii de la început și pînă în timpul de față, amintim din nenumărate mii de casuri următoarele trei:

a) În Suceava pe timpul administrațiunii galițiene 2 din bisericile orașului: «Mitropolia veche cu hramul Sf. Gheorghe» și «Adormirea Maicii Domnului» lipsindu-le numai acoperămîntul, dar alt-fel fiind cu totul întregi și sănătoase, chirurgul (doctorul) districtual, neamțul Gutter, în anul 1791—92 începu a strica cu consimțimîntul comisarului districtual, Gheorghievici, pe cea din urmă, scoțînd peatra din ea spre a-și face o casă, dar tîrgoveții români din cauza pietății către locașul sfînt au reclamat numitului comisar slav,

Gheorghievici, ca să nu încuviințeze aceasta, comisarul neomenos în loc să le facă dreptate a pus, fără nici un motiv, să-i bată crunt pe toți reclamanții în piață la scaun și să-i amenințe pe unii, cu lanțurile în cât îi va pune la părete. Bieții oameni în număr de 52, reclamînd consistoriului ortodox din Cernăuți, în 25 Ianuarie 1792, acesta în 18 Februarie supuse de formă jalba diregătorii cercuale (Kreisamt) din Cernăuți, fără cea mai mică recomandare, iar diregătoria cercuală ceru de la comisarariatul Sucevii să raporteze asupra casului, ceea-ce și făcu Gheorghievici într'un raport plin de neadevăruri, numind cu nerușinată răutate națiunea română «neastîmpărată, crudă și cerbicoasă» și cerînd cu insistență ca să fie pedepsiți aspru cîțiva Români călători. Diregătoria cercuală cu o notă foarte aspră din 4 Martie provoacă consistoriul ca în rezoluțiunea ce o va da pîrșilor să le arate apucăturile lor nelegale și purtarea îndărătnică și cum că aceste nu se vor suferi mai mult nepepsite. Iată veneticul! El vine pe pămîntul tău, îl primești cu piine și sare și el te schingiește și te împoașcă cu pietre!

b) Tot pe timpul cînd Bucovina gema sub administrația Galiției un scriitor (diurnist) de tot sărac și lihnit de acolo se pomeneste, că într'una din zile îl chiamă șeful său și-l întrebă: «Poți bea? și el răspunzînd că nici nu poate și nici n'are ce, șeful îi zise: «Dacă ai fi putut bea te-aș fi trimis în Bucovina ca privighietor peste ținutul Sucevii: e de nevoie să ținem Valahii Bucovinii în beții, ca să umble tot beți, să nu se desmeticească și să nu-și poată da seamă de pozițiunea lor.» A doua zi el se duce la șef și-i spune că va îndeplini porunca și se va apuca de băut și va îndeplini toate după cum îi va ordona. El căpătînd acel loc a și plecat spre Bucovina și ajungînd la graniță s'a îmbătat, trecînd prin Cernăuți și Siret a băut bine, iar

cînd s'a apropiat de Suceava i-a ieșit înainte tocmai la Ițcani toți frunțașii cu musici și băuturi, căci știrea sosise înainte despre venirea lui, și ducîndu-se cu toții în orașul Suceava la locul destinat pentru primirea lui s'au pus pe chieuit cu toții și au băut așa de groasnic, că toți au căzut la pămînt. Iată ce fel de bunătăți și cu ce intențiuni curate au venit străinii pe pămîntul românesc!

c) Un alt cas foarte marcant despre justiția austriacă și modul aplicării ei în Bucovina, desbătut de curînd la judecătoria districtuală de dări (Gefällsbezirksgericht) din Cernăuți (vezi și «*Bukowinaer Nachrichten*» din 12 Maiu 1896) este următorul: Lucrătorul român bucovinean cu numele Grosu din suburbia Cernăuțului, Roși, ducîndu-se vara trecută, precum se duc în fie-care an din Bucovina pînă la 30.000 lucrători sărăciți și aduși la sapă de lemn de Jidovi și alți venetici răpitori la Moldova, ca muncind să se poată întoarce toamna cu ceva pentru neajunsurile ernii și plata dărilor, și muncind cu credință și tragere de inimă la reîntoarcere stăpînul său din Moldova plătindu-i dreptul ce i se cuvinea i-a dărui și niște cărți vechi de joc. Bietul om venind la vamă spre a trece Bucovina, netrecîndu-i nici prin vis de pericolul ce-l aștepta cu vechiturile de cărți, întreat fiind de vameș față cu funcționarul financiar, ambii străini și dușmani înverșunați ai neamului românesc și lacomi de ciștig mîrșav ce li se cuvinea din prinderi de contrabandă, în nevinovăția sa, cu frunte senină, răspunse că nu, căci alt-fel și-ar fi găsit doară loc mai potrivit de a ascunde lucrul de contrabandă decît în legăturica deschisă ce o purta în mină. Atunci vameșul căutînd în legătura lui și găsiînd cărțile nefericite le ridică în sus cu o bucurie satanică, încheie proces verbal, constrînse pe sărmanul om să plătească îndată ca pedeapsă 17 fl. 26 cr., cea mai mare parte din suma ciștigată

cu crunta muncă, cu toate jurămintele lui despre neștiința și nevinovăția sa în privința aceasta, cu toată durerea desperată exprimată prin lacrimi și rugăminte de a i se ierta neștiința lui. Însă nu a fost destul atîta cruzime, ci peste cît-va timp, după sosirea acasă, se pomenește pe neașteptate citat înaintea judecătorii districtuale de dări, unde desbătîndu-se cazul, fu nefericitul om din nou condamnat la plata oribilei sume de 500 florini sau, în cas de insolabilitate, la 3 luni temniță! Acum bietul om a făcut apel la Liov, de unde sărmanii români bucovineni nu mai capătă nici o dreptate.

Iată un model de justiție aplicat în Bucovina asupra Românilor de către funcționarii străini, vrăjmași de moarte ai neamului românesc! Iată cruzimea bestială a Cehilor, cari înlocuesc acum de cîți-va ani la finanțe și în mare parte și la vămii pe Polonii, cari în deceniile din urmă, în frunte cu rău renumiții și de tristă amintire funcționarii superiori Poloni: consilierul de curte împărătească și Directorul finanțelor din Cernăuți Trzenieki împreună cu vameșul Kobierski introduseseră un sistem cumplit de corupțiune generală în toată Bucovina.

Va să zică erei de corupțiune a Polonilor la finanțele din Bucovina i-a urmat acum o eră de administrație cehă, crudă, cumplită și infernală, mai tiranică decît a celor mai neomenoși păgîni, cari fără milă și cruțare, vînd gospodăriile țaranilor, mai ales ale Românilor pentru sume de tot ridicole, îi aduc la sapă de lemn și îi fac să-și ia lumea în cap, de o parte din ură înverșunată de rasă, de altă parte însă ca făcîndu-se plăcuți guvernului sa ajungă cît mai curînd la rangurile cele mai înalte, ceea ce se și întîmplă, făcînd toți amploiații cehi din Bucovina în vr'o cîți-va ani carierile cele mai strălucite.

Cu scăparea Bucovini de sub tutela și administrația Galiției, importarea de funcționari

străini în Bucovina n'a încetat nici de atunci încoace și chiar pînă astăzi se importă neconținut străini în administrație și justiție și se preferă celor din țară și mai ales Românilor. Polonii văzînd că au scăpat Bucovina din ghiarele lor, reînoindu-se din nou neatîrnarea Bucovinii prin legea fundamentală din 25 Februarie 1861 după scurta alipire a ei la Galiția în anul 1860 și prin diploma împărătească din 9 Decembrie 1862 spunîndu-se svădit că deslipirea Bucovinii s'a făcut pe temeiul desosibirii de limbă, de datine și obiceiuri, ei neluîndu-și cu totul nădejdea de a o mai putea anexa la Galiția și a o înghiți cîndva, începură de atunci încoace o politică mai rafinată și ascunsă, înaintînd sistematic în locurile cari și azi se ocupă direct și indirect de dînșii și prin a lor influență în Bucovina nu numai funcționari, dar spre a-și asigura influența și mai mare pentru viitor și, ce e mult mai periculos, colonii de Mazuri scăpătați, distribuindu-i sistematic prin întreaga Bucovina și organizîndu-i în timpul din urmă și prin iesuții așezați în Cernăuți, cari desvoltă împreună cu clerul romano și greco-catolic (uniat) o propagandă uimitoare în dauna bisericii și națiunei băstinașe, așa încît ei astăzi sunt împrăștiați prin 244 comune ale Bucovinii și puține sate sunt unde să nu se găsească sămîntă de Polon; iar mulți din cei avuți ai lor — Poloni ori Armeni polonisați și-au cumpărat proprietăți întinse în Bucovina de la boierii noștri caliciți și storși mai întii de Jidani și apoi de fel de fel de alte lifte, așa că după un calcul din Maiu 1894 se găsesc între proprietarii mari din Bucovina 65 Poloni și Armeano-Poloni, ba chiar și 32 Jidani, cari în anul 1865 căpătară dreptul de a avea proprietăți rurale (moșii) în urma votului unanim dat în dieta Bucovinii de nefericiții noștri boeri români, în mîinile cărora se găsesc azi numai 52 proprietăți, dar și acestea cam pe drumul celor-lalte.

Polonii împreună cu Jidanii, cu Rutenii și alți rău voitori ai Românilor n'au încetat de a tot ațîța neprielnicele guverne locale și din Viena asupra năzuințelor Românilor bucovineni, a le tot pune cu ori și ce o-casiune bețe în roate și a le tot zădărnici

toate năzuințele lor naționale și culturale. Ba nu numai atîta, ci Guvernele văzînd că vre-unul sau altul dintre Români începe a se mai ocupa și cu lucruri naționale, a început a-i persecuta pe toate căile și în felurite chipuri.

(Va urma)

GUVÎNTAREA D-LUI ROBERTO FAVA

La serbarea dată în onoarea d-sale, Duminecă, 25 Maiu e., la Ateneu

Doamnelor și Domnilor!

Gîndindu-mă la împrejurarea și la momentul în care vorbesc — reamintindu-mi luptele susținute pentru cauza sfîntă a Românismlui — reevocînd generoasele entusiasme, la care am asistat și participat, pentru acea porțiune de popor român, care palpită și sîngeră sub covoarele de moarte ale asupritorilor, și considerînd situațiunea actuală, ar trebui ca inima mea să se simtă oprimată de o senzațiune de dureroasă descurajare; ar trebui să mă simt sdrobotit de acea descurajare, de care e cuprins acela care în tot deauna a considerat lupta pentru ideile înalte ca datoria și destinul vieții sale și care a trăit în luptă, ca în elementul său propriu, cînd sună pentru el o oră tristă în care, uitîndu-se îndărăt pentru a contempla drumul greu ce a străbătut, luptele la care a luat parte, probele prin cari a trecut, se oprește înfricoșat de teama de a fi umblat, suferit, visat și luptat în zadar.

Ei bine, eu nu sunt de loc descurajat. Și dacă un nor ușor de mihnire învelește gîndul meu e de ajuns prezența voastră, care vorbește în inima mea cu o emoțiune deșteptătoare de noi puteri spre a împrăștia acest nor. Pentru aceasta, Domnilor, vă datoresc o mîngiere, care nu se poate exprima prin vorbe — precum datoresc o foarte vie recunoștință ilustrului profesor Urechia, pentru frumoasele d-sale cuvinte la adresa mea și pentru că a binevoit să-mi procure fericirea de a putea vorbi încă odată în fața unei adunări atît de aleasă. Numele d-lui Urechia și al d-lui Alexandru D. Florescu, care de asemenea mi-a fost de atît larg sprijin și încurajare, vor rămîne neșterse în inima mea — așa cum voi păstra cea mai

bună amintire acelor persoane gentile, cari acordînd acestei întretineri bine voitorul lor concurs, i-au dat prestigiul numelui lor, podoabă atît de prețioasă a literaturii și a artei.

Am zis că nu mă simt descurajat, pentru că sunt convins că nu s'a stins încă focul flacărilor, la cari s'au încălzit entusiasmele trecute pentru cauza voastră națională: și inima îmi spune că aceasta, adormită pentru un moment, nu va întirzia a se redestepta mai vie și mai puternică decît înainte, și munca mea de șase ani nu va fi cu totul perdată și semințele cele bune de simpatie și de frăție solidară, ce am semănat pentru voi cu atîta îngrijire în brasdele pămîntului italian, vor fi roditoare de fructe abundente și salutare.

Se împlinesc tocmai șase ani acum, de cînd un ilustru patriot român, regretatul doctor Gregoriu Brătianu, pe atunci președinte al Ligii, îmi scria invocînd sprijinul condeiiului meu pentru apărarea fraților asupriți din Transilvania și Ungaria. «Trei milioane de Români — îmi spunea el — gem sub cea mai barbară asuprire ce în mintea omenească se poate închipui. Împiedicați, în țara lor strămoșască, de a vorbi limba ce au vorbit strămoșii lor, care se află scrisă pe crucile lor, ce ei au supt de la mamele lor și în care au învățat a se ruga și a iubi — împiedicați prin violență de a se afirma ca națiune și de a se apăra prin toate căile legale — întemnițați, torturați, lipsiți de avuțiile lor, supuși la toate urgiile de cel mai desfrînat fanatism de rasă, nenorociții noștri frați sunt amenințați de o adevărată exterminare.

«De la Italia, cu care suntem legați prin sînge și care a suferit și luptat mult, care a rupt lanțurile străinului și a reinviat la libertate și

dependență prin virtute populară, noi așteptăm un cuvânt de încurajare și de simpatie solidară, care va fi un balsam pentru acei ce sufer. Să faceți cunoscut, vă rugăm, cauza noastră, să o răspîndiți și să o apărați în ziarele voastre: veți face ast-fel o operă patriotică și sfintă și fie-care Român vă va ridica în inima lui un altar de recunoștință neperitoare.»

Ast-fel îmi scria doctorul Gregoriu Brătianu. Și avea dreptate de a invoca sprijinul Italiei într'o chestiune de revendicațiune a dreptului de naționalitate, de acest înalt și etern principiu, a cărui afirmare semnalează cea mai mare cucerire a dreptului public modern și al cărui triumf în veacul nostru este tocmai o glorie italiană. Dar ceea ce mi se cerea mie, nu era un lucru prea ușor. Chestiunea națională română nu era de loc cunoscută în Italia: și de altă parte erau foarte vii simpatiile pentru Maghiari, din cauza participării acestora la luptele pentru independența italiană. De aș fi scris vr'un articol în cite-va ziare sau reviste, ori-cît de răspîndite și ori-cît de mare influență ar fi avut, ele la nimic n'ar fi folosit. Ar fi fost în tocmai ca și cînd cine-va ar voi să golească Oceanul cu o lingură. Trebuia o acțiune întinsă și măreață, repede și energică și continuată, care să se desvolte în acelaș timp în toată Italia.

Cine vroia să încerce o asemenea întreprindere cu probabilitate de a reuși, trebuia să fie gata să sacrifice pentru ea mai mulți ani de muncă îndelungată și statornică, trebuia să fie gata a lupta în contra obstacolelor de ori ce fel și a se simți tratat de presa maghiară ca un aventurier infam și un suflet vindut.

Toate acestea le știam eu, și primii bucuroși misiunea ce mi se încredința: și pentru a o îndeplini, nimic nu mi-a părut nici greu, nici înjositor, nici amarnic.

Dimpreună cu scrisoarea mea de adesiune doctorul Grigoriu Brătianu primi un pachet de ziare dintre cele mai importante din Roma, Neapole, Florența, Milan, Genova, Veneția, Turin, Palerm, Bologna, în care începui deja lupta. Și de atunci articolele se înmulțiră cu zecimi și sutimi, și fără întrerupere, în toate orașele din Italia și în ziare din toate colorile politice. Și eu, care fusesem tot-d'a-una ziarist de partid, eu care desvoltasem în tot d'a-una activitatea mea de publicist în favoarea democrației, pentru care susținusem polemice zgomotoase și procese și dueluri fără număr, am fost văzut de o dată a mă face —

fără să abdic la principiile mele — colaborator voluntar și gratuit la ziare de toate colorile și din toate nuanțele: de la democraticile cele mai infocate pînă la conservatoarele cele mai intransigente, de la republicane la reacționare, de la socialiste la clericale. Fiind-că ținta mea era de a cîștiga pentru cauza românească nu numai un partid sau o fracțiune de popor, ci națiunea întreagă italiană în toată impunătoarea ei unanimitate. Și a fost o mare satisfacțiune pentru mine, cînd văzui deschizindu-mi-se cu expansiune cîoloanele tuturor ziarelor, fără deosebire de partid. Pentru că toți, pînă și cei mai înverșunați dintre adversarii mei, mă cunoșteau de ajuns pentru ca să nu se îndoiască de lealitatea mea, și cu toții știau bine că condeii mei n'ar fi servit pentru nimic în lume ca să susție o cauză care să nu fie dreaptă.

La articolele de ziare s'au adăugat broșurile, cărțile, conferințele publice. Și trebuie să mărturisesc că am fost inexorabil, chiar crudel cu Maghiarii. Dar ast-fel este natura mea. Diplomația politică cu cuvinte pe jumătate nu se împacă cu temperamentul meu: pot să mă dau cu totul unei cauze oare-care, nu însă pe jumătate. De sigur, că în viața privată aș fi avut mai mare noroc, dacă în cariera mea de ziarist aș fi urmat sistema foarte comodă de a aprinde o luminare Demonului și alta lui Dumnezeu. Însă fiind că n'am avut nici o dată ambițiuni nesănătoase ori poște de bogății, n'am simțit nici o dată ispita de a reprima impulsurile mele naturale de scriitor fiie ele bune sau rele.

Așa dar, propaganda mea filo-română se mări din ce în ce, și numărul proseliților se înmulți neconținut. Mănuchiul de oameni s'a făcut ceată și ceata s'a făcut armată.

Și atunci cînd cu procesul *Memorandului* agitațiunea ajunsese punctul său culminant, un tremur se simți de la un capăt la altul în toate rîndurile națiuni italiene — de la saloanele aurite pînă la atelierile lucrătorilor.

Cam rar s'a văzut o așa imponentă unire a tuturor partidelor și a tuturor claselor sociale, ca în acest nobil entuziasm al Italiei în favoarea cauzei române. Ca dovadă eternă a acestui entuziasm, afară de articolele de ziare, a mai rămas în anele parlamentare italiene moțiunea votată de către Cameră prin inițiativa amicului Imbriani, și au rămas în cartea *Voci Latine* a d-lui Uréchiă — în această carte prețioasă care este ca plebiscitul geniilor latine pentru cauza

Românismului — autografiile celormai eminenți bărbați politici, publiciști, și oameni de știință italieni.

Cînd am venit în București, acum doi ani și jumătate, am continuat mereu în presa italiană propaganda în favoarea Românismului, nu numai ocupîndu-mă de cauza națională, ci făcînd cunoscută România, căutînd de a le mări din ce în ce simpatiile Italianilor; și nu există un eveniment românesc de o importanță oare-care, de care toată presa italiană să nu se fi ocupat pe larg și cu expresiunile cele mai măgulitoare pentru națiunea soră. Ast-fel s'a creat încet încet, între Italia și România, un curent foarte puternic de simpatii și de afecție care, cultivat, ar putea aduce foloase necalculabile.

Faptul că eu am venit aci, cu sacrificii destul de mari, pentru a studia țara și pentru a îndeplini mai bine misiunea la care mă dedicasem, a fost, poate, rău înțeles de unii, care n'au văzut în mine decît un italian sărac, venit în România spre a face averi.

Vă rog să credeți, Domnilor, că dacă aș fi vrut să mă îmbogățesc, aș fi ales alte căi spre a realiza visul meu: și a și fi putut să-l realizez fără să trec granița italiană, dacă din ziua în care am luat condeul în mînă spre a scrie un articol de ziar, aș fi lingușit pe cei puternici și aș fi cîntat fastele tiraniei, în loc de a lua, precum am făcut în tot deauna, apărarea slabilor și a asupriților. Însă asupra mea a exercitat mereu o mai mare atracțiune a fi răzbunătorul drepturilor călcate, decît a mă bucura de luxul bogățiilor cucerite prin apărarea nedreptății. De alt-fel, simpatiile mele au fost mereu pentru aceia cari sufer, nu pentru aceia cari triumfează.

Contra obiceiurilor mele, v'am prea vorbit de mine: însă în ajunul de a părăsi România pentru a nu mă mai întoarce, poate nici o dată, țin foarte mult — și pentru prestigiul presei italiene — ca să vă rămîie o impresiune cît se poate de exactă despre acela care a apărat cauza voastră cu abnegațiune, cu desinteresare, cu sinceritatea și — permiteți să vi o spun — cu un succes, la care nimeni nu s'ar fi așteptat.

Și acum, alt-ceva nu-mi mai rămîie de cît a face un vot: ca chestiunea națională română să nu rămîie ca o pagină închisă în istoria trecutului, ci din starea actuală de stagnațiune să învieze cu vioiciunea primelor entusiasme.

Intreprinderile bune au un lucru bun, că pe

lingă de a produce efectele folositoare ce-și propun ca țintă finală, mai produc și alte efecte imediate, pe cari nici nu și le-au propus. Este de trebuință, pentru un popor, de a îmbrățișa un ideal și de a avea mereu dinaintea ochilor lui un scop înalt. Acesta este un izvor și este cauza unei sfortări morale continuate și este un factor sigur pentru ameliorarea caracterelor.

Alsația și Lorena fiind pierdute de Franța, n'au slăbit această țară, ci din contră au fost pentru poporul francez izvorul acelei deșteptări la viață, ce s'a observat de la 1870 încoace. Dacă războiul de la 1870 n'ar fi deschis Franței o rană atît de gravă, spiritul ei s'ar fi muiat, și ea s'ar fi stins moralmente. Corupțiunea regatelor lui Luis Filip și al lui Napoleon al Treilea s'ar fi întins din ce în ce mai mult. Sguduirea ce a căpătat însă Franța prin războiul din 1870, a făcut-o să-și revie și atunci, cînd părea că după crîncenile lovituri primite ar avea să rămîie pentru tot-d'auna zdrobită ea își reface prin industrii bogăția națională, își reorganizează armata, înzestrîndu-se cu arme cum n'a avut nici odată: și nemulțumită de sine, precum trebuie să fie persoanele și popoarele cari merg pe calea progresului, caută să-și dea seamă de nevoile prezentului, studiază cauzele slăbiciunilor din trecut și se pregătește cu înțelepciune a înfrunta viitorul.

Pentru poporul român, chestiunea națională trebuie să fie boldul care să-l îndemne la mari întreprinderi în folosul patriei. Va lucra ast-fel întocmai ca Franța, care are atîți admiratori și urmași pe calea progresului.

Doamnelor și Domnilor!

Nu voi să vă mai pun la încercare răbdarea. Și spre a încheia tot cu ce am început, vă voi repeta că Italia urmează cu iubire și cu interes extraordinar tot ce se referă la națiunea română și ia parte vie la tot ce tinde spre resolvirea chestiunii naționale, conform cu aspirațiunile voastre. În țara lui Mazzini și a lui Garibaldi posedă un tezaur foarte bogat de simpatii și de afecții. Dacă veți face ca această putere morală de care dispuneți, să nu fie pierdută și dacă va veni o zi, în care o veți folosi, eu nu voi regreta, ci voi fi fericit de a fi luptat și suferit pentru națiunea română.

Roberto Fava.

CRONICA GENERALA

LISTA

delegaților pentru Congresul Ligii
de la 21 Maiu 1897.

(Urmare)

ALEXANDRIA: D. Bădescu-Roșiori
G. Ionescu

BACĂU: Daniel Clein

BUZĂU: Dr. P. Inotescu
A. Perșinaru
Nae Ștefănescu

BRĂILA: Leonte Moldovan
Furtunescu
Negulescu
Corbu
I. Venert
Pirvescu
P. Bancotescu

CRAIOVA: Gr. I. Cernătescu
General G. Anghelescu
C. Filipin
C. M. Ciocazan
M. N. Săulescu
Inginer P. Călinescu
C. Chețeanu

CÎMPU-LUNG: Săche Nicolau
Dr. Săche Ștefănescu
M. Vlădescu
Dem. T. Vlădescu

IASI: Georgiade
Ornescu

DRĂGĂȘANI: Const. M. Barcan

FOCȘANI: N. Săveanu
Ștefan Ioan
Em. Constantinescu

GALAȚI: Colonel Dr. Georgescu
I. Ciuciu
D. V. Cerechez
A. Frățilă
I. Coltofeanu

GIURGIU: V. Cristopol
I. Boldescu
M. Ionescu
D. D. Marinescu
G. Ghițulescu

ODOBEȘTI: Iancu Țironi
Em. Purcherca

PARIS: Dem. Comșa
Victor Antonescu

PITEȘTI: I. Comăneanu
N. Dimanțea
N. Constantinescu
N. I. Micescu
Gr. Dimitrescu
Sofronie P. Popescu

PLOEȘTI: I. Romanescu
I. Dimitrescu-Agraru
G. Dobrescu comerciant
N. F. Bejan
I. T. Cruțescu

PREDEAL: Părintele Arhimandrit
Dionisie Simionescu
S. Igiroșeanu
I. G. Babeș

ROMAN: Al. Delimareu
Al. V. Morțun

RUȘII-DE-VEDE I. N. Popescu

RÎMNICU-SĂRAT P. G. Lupescu
C. T. Dimitrescu
I. T. Oroveanu
Dr. O. Blasianu

TÎRGOVIȘTE: D. Atanasiu
N. Sassu
Dr. Iovitz

TUTOVA: Ștroc Beloescu

SINAIA: Al. Boisguerin
I. Vaida

VASLUI: Iulius Iulich

UNGURII DESPRE CONGRESUL
LIGII

Ziarele ungurești ce ne-au sosit astăzi publică și ele rapoarte despre congresul Ligii și sunt foarte vesele, că de unde mai înainte Liga încasa pe an câte 200.000 (!?) Lei, anul acesta ea n'a încasat de cit 32.000 Lei.

Unul din ziarele ungurești, voinicosul *Budapesti Hirlap* știe să relateze, că «*aurelianiștii și conservatorii din Ligă*» (!) ar

fi avut de gînd să pună la cale, cu ocazia congresului, un fel de moțiune «de blam» la adresa d-lui Dim. Sturdza, sau să-i ceară cel puțin a interveni la guvernul maghiar pentru ca acesta să împace pe Românii din Transilvania pe baza programului *mo-sonyist!*.... Toate acestea însă nu s'au făcut, zice foaia ungurească, pentru că Ligiștii nu voiau să facă scandal pe timpul boalii principelui Ferdinand.

Și stupiditățile lui *Budapesti Hirlep* sunt de sigur crezute de publicul unguresc!

Aferim public!

IMPĂRȚEALA ORIENTULUI.

În timpul din urmă mereu se ivesc doftori în diplomație căutînd să-și recomande homeopaticile lor alifii pentru boala imperiului otoman. Dar cei mai mulți din acești meșteri înclină spre un tratament drastic.

Pînă acum eram obișnuiți să găsim în literatura politică engleză rețete de a se pune capăt imperiului turcesc.

De un timp încoace întilnim și scrieri nemțești în acest sens.

Un domn, *von Guyer-Zeller*, cunoscutul arhi-milionar elvețian, publică o scriere, sub titlul «*Der Türkenherrschaft Ende*» («Sfîrșitul dominațiunii turcești,») în care autorul recomandă marilor puteri să se unească, fără vărsări de sînge, în pace și armonie asupra unui *plan de împărțire a Orientului*.

După rețeta lui, Rusia ar căpăta *Persia* și *un sîn al insulei Creta* ca stațiune maritimă; Franța ar avea să se mulțumească cu *Marocul*, Italia cu *Tripolis*, Englitera cu *Egiptul*. Austriei să i se dea o parte din peninsula balcanică *pînă la Salonic*, iar Germania (aici e aici!) să-și ia *Asia Mică* cu *Mesopotamia*, *Siria* și *Arabia*. Cît pentru *Constantinopol* și restul împărăției turcești? Acestea să fie dăruite — *Grecilor!*.....

Săracii Greci! Ce vor fi păcătuit ei d-lui Guyer-Zeller de le administrează atît de mari întinderi teritoriale, în cît ei cu siguranță ar sta să moară de indigestie, dacă hărțile de împărțală ale milionarului elvețian s'ar pune în practică. —

Firește, că *Alldeutsche Blätter*, organul Ligii germane, comentează acest plan cu multă dragoste. Ce mai loc de colonisări germane s'ar deschide, în cas că planul Elvețianului s'ar primi, în Asia Mică etc!

Ce placută ocupație mai e să fii arhi-milionar! Pe lîngă că ai bani în abundență îți mai permiți și luxul a împărți țări și popoare, cum ți-ai da în arendă moșiile!

UN FEDERALIST MAGHIAR

În sfîrșit iată că resare și dintre Maghiari un federalist. Așa vor fi crezînd cei ce citesc titlul de sus. Adică nu. Ungurii au avut și ei cîți-va federaliști «istorici», dar aceștia, de la dualism încoace, au amuțiți. Unul dintre ei dă acum semne de viață. E vestitul *General Ștefan Türr*, nelipsitul membru al tuturor congreselor europene, marele apostol al păcii generale și al tuturor asociațiilor potrivite vîrstei sale. —

Generalul publică într'o gazetă ungurească, *Magyar Hirlep*, un articol recomandînd Austriei să primească sistemul federal, și pe cît s'ar putea în forma în care el funcționează în Uniunea Americană.

Generalul e însă Maghiar, și de aceea accentuează cu tărie, că federalismul trebuie să se oprească la hotarele Ungariei!.....

Între Ungaria și Austriei raporturile de Stat de astă-zi sunt și trebuie să rămîină definitive!

Trebuie? Firește! *Mussai* numai decît să fie așa, că deh, unu-i *Türr*, și mai ales unu-i *Generalul Türr!*

Nouă însă ni se pare, că dorința nobilului pensionar al Statului maghiar, are să ră-

mină un *pium desiderium*, pentru că înaintarea ideilor nu se comandă de Generali pensionari, și mai puțin de șoviniști încă-păținați!

PROTEST ÎN CONTRA MAGHIARIZĂRII

Administrația comitatului Arad, comitat locuit în precumpănitoare majoritate de Români, a votat la 10 Maiu a. c. n. un împrumut de 106.000 fiorini pentru maghiarizarea instrucțiunii publice în comunele ce-i aparțin.

Membrii români ai *congregațiunii* (consiliu județian) s'au ridicat cu energie în contra acestei măsuri pe cit de arbitrar, pe atît de dăunătoare în deosebi elementului românesc.

De oare-ce glasul lor a răsunat în sala congregației ca în pustiu, ei au redactat și înaintat ministrului maghiar de interne un *protest*, cerînd ministrului să schimbe sau să anuleze această hotărîre a comitatului.

Protestul a fost iscălit de domnii *Mihail Veliciu, Dr. Nicolae Oncu, Dr. Ștefan C. Pop, Vasile Mangra, Iuliu Herbay și Dr. Ioan Suciu.*

GERMANII DIN AUSTRIA ȘI FEDERALISMUL

Sesiunea Camerei austriace a fost închisă, pentru că parlamentarismul austriac a dat faliment. Nu e deci lipsită de oare care temelii afirmațiunea unui deputat austriac, făcută mai deunăzi, că acum e vorba de *lichidarea firmei Austria*. Caosul e general, și nimeni nu știe ce are să iasă din nebuloasele politice, la cari a fost redusă întreaga mașinărie de Stat din Austria. Partidele naționalităților accentuează acum cu oare care tărie de convingere, că scăparea nu poate fi de cit în *introducerea sistemului*

federativ. Acestei idei-i se atașează din ce în ce mai hotărît și partidul social-creștin german. *Deutsches Volksblatt*, organul lui, publică în numărul său de Rusalii un lung articol în care pledează cu căldură *pentru federalism*.

Articolul poartă titlul: *Germanii și chestiunea revizuirii constituțiunii*.

După ce arată peripețiile prin cari a trecut constituția austriacă de la urcarea pe tron a împăratului Francisc Iosif I și pînă acum, articolul conchide, că *o revizuire a constituției e azi inevitabilă*, și se întrebă, cum are să se desineze de aci înainte situația Germanilor din imperiul vecin, și dacă o revizuire *în sens federalist* va însemna o ameliorare a stărilor lăuntrice din monarhie.

La aceste întrebări autorul răspunde și arată, că federalismul e și în interesul Germanilor și că el va contribui să dea o nouă forță imperiului.

Dăm aci încheierea acestui articol:

«Germanii s'au numit cu mîndrie partid de Stat. Acum a sosit timpul, cînd ar putea avea ocazie să se manifeste ca un adevărat partid de Stat, fără a se sacrifica pe sine. Interesul lor național și al Statului le impune astăzi a se desface de nenorocita lor marotă centralistă și să caute *o înțelegere cu celelalte popoare ale Austriei, pe baza unui program federalist*.

Un alt ziar austriac, «*Deutsche Zeitung*», discutînd ideia federalizării Austriei, nu se poate pronunța pentru el, căci frică îi este că federalismul pe base istorice va pune pe Germanii din provinciile actuale ale Austriei sub epitropia Slavilor.

Se vede însă din spiritul care stăpînește articolul, că nici acest organ al partidului *poporal german (Deutsche Volkspartei)* nu s'ar împotrivi federalismului, dacă el ar cuprinde garanții, că Nemții pe urma lui n'au să ajungă în situația, în care au ajuns naționalitățile Ungariei de la restabilirea constituției maghiare încoace.

MAGHIARII ȘI NAȚIONALITĂȚILE

Sub acest titlu găsim în *Neue Preussische Kreuz-Zeitung* din Berlin un articol simpatetic naționalităților din Ungaria.

Acest mare ziar, după ce ani de-a rândul luase cu înțelepciune și energie partea naționalităților în contra Maghiarilor, devenise în vremurile din urmă de un mutism neînțeles. Cu atât mai mare trebuie să fie satisfacțiunea tuturor celor ce doresc izbînda naționalităților din Ungaria, văzînd acum că renumitul organ german a reînceput nobila sa campanie pentru drepturile celor oprimați.

Articolul de care vorbim, se referă la dispozițiile vexatorii din proiectul unguresc de lege, care prevede instituirea curților cu jurați pentru crime. Se știe, că acest proiect prevede, că jurați nu pot fi de cît *celăfeni cari știu scrie și celi ungurește*, cu alte cuvinte Români, Slavii și Germanii neștiind și nevoind mai ales să știe această limbă, au să fie judecați exclusiv de Maghiari.

Ziarul german, expunînd monstruositatea acestei dispoziții, arată că ea e îndreptată în potriva naționalităților.

Articolul se termină ast-fel :

În acest chip sunt călcate în picioare și batjocorite drepturile naționalităților în Ungaria. În această neagră situație rămîne însă o mîngiere: *Maghiarii trebuie că se tem grozav de naționalități*, pentru că această lege e pornită din frică, iar frica e rău consilier. Chestia e de a se ști, dacă aceasta e calea cea adevărată de a consolida Statul Sf. Ștefan? Nu-i vorbă, Maghiarii pot cu chipul acesta să-și procure la suprafață liniște, liniște de cimitir, — dar ce se va fi întîmplînd sub suprafață? Ce va izbucni din aceste adîncimi?

NAȚIONALISM MAGHIAR

Cetitorii noștri au aflat, de sigur, din zările cotidiene, că Ungurii au luat mai de

ună-zi la goană o trupă teatrală germană, care venise de la Viena să dea cîte-va reprezentațiuni teatrale în limba germană în Budapesta.

Scandalul a fost înscenat direct de presa maghiară, care săptămîni întregi înainte de a veni trupa germană, ațîța opiniunea publică în contra ei.

Artiștii germani au fugit în sîrșit.

Iată acum, în ce chip justifică foaia unguerească, «*Magyar Hirlap*», alungarea actorilor germani.

«Să nu ne mai amăgim. Pentru Ungaria, care de o mie de ani trăește pe acest pămînt scaldat în sînge, a sosit, în fine, vremea să poarte pentru limba sa națională luptă serioasă și neîndurată în potriva tuturor, celor ce cutează să nesocotească și să disprețuiască valoarea comorii noastre naționale celei mai mari. «În limba sa trăește o națiune!» Acesta este adevărul cel mai absolut, pe care trebuie să-l considerăm ca lege cardinală în viața popoarelor. În această sentință se cuprinde piatra filosofală. Cel ce nu pricepe acest adevăr și nu-l simtește: acela poate fi un om de treabă, dar bun patriot nu poate fi în nici un cas. Însă ideile cele mai sublime ale omenirii, nu cosmopolitii le-au apropiat de izbîndă, ci patrioții fanatici, totdeauna gata a deveni martiri.

Patria este concepția cea mai mare, cea mai sfîntă, cea mai maiestoaasă.

Patria maghiară un Ungur nu o poate iubi nici odată în de ajuns. Dar patria maghiară are mulți copii vitregi. Ceea ce face tăria, desvoltarea și conștienta unei națiuni: izbînda desăvîrșită a limbei naționale, aceasta pentru noi e încă un simplu vis. Limba maghiară nu e pretutîndeni la sine acasă în patria maghiară. Dușmanii ei ascunși și publici, în țară și în afară de hotarele țării, se conjură să ne răpească (!) această cea mai prețioasă a noastră comoară.

Și noi să suferim aceasta în tăcere?

De o mie de ani suntem stăpîni ai acestei țări, și numai tot al treilea om e Maghiar în ea. *Doiă treimi din poporul Ungariei sunt și astă-zi străine, naționalități centrifuge*, pe cari nu le ține împreună decît puterea făcătoare de minuni (!) a Sfintei Coroane maghiare.

Patrie ne trebuie nouă. *Patrie maghiară* puternică și conștientă, aceasta să o știe în sîrșit *fie-care om care respiră aerul nostru maghiar*.

Cei ce în Ungaria nu au sentimente maghiare, aceia să se prăbușească. La indulgență din partea noastră să nu conteze. Limba maghiară e totul, pentru că în ea se cuprinde garanția viitorului națiunii noastre.

Din punct de vedere național *general* sunt multe adevăruri în acest articol. Mai ales este adevărat, că în *limba ei trăește o națiune*. Dar același lucru trebuie să-l zică *fie-care națiune* din Ungaria! Iar dacă Maghiarii se plîng, că sunt amenințați a fi *ei* desnaționalizați și tot ei cer, ca *fie-care naționalitate* în Ungaria să se maghiarizeze, apoi Maghiarii sunt sau nebuni, sau elemente gălăgioase și de o patentă rea credință.

NOUL TRIUMF AL MAGHIARILOR

Cetitorii noștri știu, că împăratul Francisc Iosif s'a învoit, în sfârșit, să satisfacă unele dorinți ale șovinistilor maghiari, și ast-fel ei vor avea în curînd o Academie militară superioară și alte două școale militare.

În aceste institute instrucția se va face exclusiv în limba maghiară și în spirit maghiar.

Elevii, îndată ce vor absolvi cursurile, vor primi deadreptul gradul de ofițeri în *hon-vezime* (armata națională maghiară), dar ei au și dreptul de a trece, cu gradul odată obținut, în armata comună.

Concesiunea făcută Maghiarilor e deci

foarte importantă pentru ei, dar ea este în același timp un motiv mai mult de nemulțumire pentru naționalitățile nemaghiare.

Nedreptățiți și prigoniti pretutindeni în propria lor patrie, Românii, Slavii și Germanii nu puteau simți simpatii pentru instituțiunile publice ale patriei lor.

Le mai rămăsese un fel de mîngiere: armata. E destul de semnificativ, că instituțiile militare le sunt popoarelor nemaghiare cu mult mai simpatice, decît cele politice. — Adevărul e, că flăcării naționalităților în armată mai găseau oare care tratament omenesc, oare care deferență pentru limba și neamul lor. Tot în școlile militare, în cari pînă aci stăpînea un spirit austriac, incomparabil mai blind ca cel maghiar, tinerii români se simțeau mai bine impresionați, decît în școlile secundare maghiare, unde nu aveau parte decît de batjocură și prigonire.

Această situație începe a se schimba acum. Tinerii maghiari și nemaghiari vor fi de aci înainte adimeniți să intre în școlile militare maghiare, de unde cei mai mulți vor ieși Maghiari fanatici și Maghiaroni.

Pînă cînd va mai continua această nenorocită slăbiciune a Curții de la Viena pentru Maghiari?

Evident, că pînă ce naționalitățile nu vor isbuti să *dovedească* peremptoriu, că sunt elemente nu numai *nemulțumite*, dar și *conștiente de forțele lor!*

D. D.

INFORMATIUNI

Mercuri au intrat în temnița de Stat din Seghedin, pentru a-și face osînda, domnii *George Făgărășan*, învățător, și *Ioan Păcurar* preot în Tŭr. Ambii sunt condamnați pentru *agitație*, primul *la un an și jumătate*, cel din urmă *la o lună*. Le dorim, ca întunericul temniței, care îi desparte acum de familie, amici, cunoscuți și de întreg iubitul lor popor: să-i facă să iasă din temniță mai luminați și mai tari în credința

pentru care au luptat pînă acum, și pentru care au ajuns să sufere o pedeapsă atît de grea.

*

Gazeta Macedoniei scrie:

Liga pentru noi.— «Liga pentru unitatea culturală a tutulor Românilor» a trimis *pentru școalele române din Macedonia suma de Lei 2.000*, grație stăruinței bunilor patrioți d-nii Periețeanu-

Buzău, senator, casierul Ligii și I. Grădișteanu, cunoscutul amic al Macedo-Românilor.

Nu putem decât să mulțumim din inimă membrilor Ligii pentru acest ajutor; care va contribui mult — mai ales prin efectul moral ce va produce, ca venind din partea «Ligii» — la salvarea școalelor din Bitolia pînă la sfîrșitul anului școlar.»

*

Matinata literară-artistică, organizată de d. Urechia în onoarea și profitul d-lui Roberto Fava, a avut Dumineca trecută la Ateneu un succes complet.

D. Urechia a pronunțat o foarte frumoasă cuvîntare pe tema de ocazie «*Ingratitudinea e vechie ca lumea*»; a reamintit partea ce a luat d. Roberto Fava la luptele naționale de peste munți și a conchis arătînd, cum ca națiunea română ar fi trebuit să aibă ceva recunoștință pentru acest susținător desinteresat al drepturilor ei. Vorbirea ilustrului orator a fost acoperită de dese și călduroase aplause.

A urmat un *discurs al d-lui Roberto Fava*, merit a demonstra, cum că toată acțiunea ce el a desvoltat în favoarea Românilor a fost dictată numai de impulsul acela, care l'a împins în tot deauna a lua apărarea asupriților în contra asupritorilor. Cine l'a tratat ca un aventurier, venit aici pentru a face averi exploatănd cauza națională, a călcat sentimentele cele mai generoase și a adus contra lui o calomnie, în contra cărei toată viața lui de ziarist este o protestare solemnă.

Acest însemnat discurs este reprodus întreg în numărul de față.

Apoi a declamat d-l C. Notara «*Ocașul*», d-l D. Mărculescu o poezie populară haiducească, d-l Brezeanu două bucăți hazlii «*Volapük*» și «*O piesă de teatru*»; iar d-ra Olimpia Mărculescu a cîntat foarte bine două piese musicale, acompaniată la piano de d-na Fesler. În fine, s'au jucat cunoscutele comedii «*Soare de toamnă*» și «*Moștenire de la Reposata*».

Toate părțile programului au fost foarte viu aplaudate.

*

Cetim în *Foaia Diecesană* din Caransebes, că răposatul căpitan ces. și reg. Iancu Temeș, din Caransebes, a testat casa sa din acel oraș, în valoare de vre-o 6000 fl., diecesei gr.-ort. române din Caransebes pentru-ca din venitul ei să se dea burse studenților români săraci, dar' diligenți și cu spor în învățatură.

*

Convorbirile Literare aduc, în numărul din urmă, următoarele notițe interesante:

În *Revue des Revues* (15 Mai) d-l N. Vaschide care lucrează acum în laboratorul Sorbonei caută să arate că anchetele psihologice, introduse de Galton și practicate în Franța de Ribot, Binet, etc. sînt un bun mijloc de cercetare care, dacă e utilizat cu precauțiune dă rezultate susceptibile de întrebuițare.

*

În *Revue de Paris* de la 1 Mai a apărut sfîrșitul studiului d-lui V. Bérard; *La Macédoine*. În pag. 206-210 arată cum Românii macedoneni au fost mult timp cel mai puternic sprijin al Elenismului, care acum lipsit de concursul lor, e foarte slăbit.

*

Printre tablourile reproduse de *L'Illustration* din Paris în numărul special, ce consacră în fiecare an celor două Saloane, observăm de astădată, *Pe Malurile Prahovei* de Ballet, și *Codrul Herții* de Verona. La *Revue Encyclopédique* din 15 Aprilie publică o fotografie premiată: *Soseaua Copoului de la Iași* (văzută iarna) de Darmet.

*

Buletinul Academiei de științe politice și morale din Paris, N. 1^o de Aprilie conține la pag. 647—651 o dare de seamă făcută de d-l Ar. Desjardins a Istoriei Românilor în 2 volume publicată în limba Francesă de d-l Al. Xenopol. După ce analizează repede conținutul operei, criticul reproduce, însușindu-și-o, aprecierea d-lui Rambaud că această istorie, prima scrisă de un Român pentru Francezi, e un eveniment.

*

Presse médicale de la 27 Ian. 1887 publică un lung memoriu, intitulat *Patologia generală a celulei nervoase*, de d-r. G. Marinescu. Această lucrare însoțită de un mare număr de figuri și planșe e o contribuțiune de valoare la soluțiunea problemei mecanismului intim al imunității. De la toamnă, autorul se va stabili definitiv în București.

*

Astă-si, Sîmbătă, seara, la ora 8, va avea loc, în sala Hotelului Bristol, un banquet în onoarea poetului G. Coșbuc.

Inițiativa acestei manifestări da simpatie pentru talentatul nostru poet a luat-o un comitet *ad-hoc*, compus din admiratorii poetului. Din acest comitet fac parte domnii: Mihail Vlădescu, profesor universitar, Ionel Grădișteanu, deputat, Ion Manliu profesor, Aurel C. Popovici, publicist, C. Rădulescu-Motru, profesor, A. D. Florescu, proprietar, Ioan Munteanu, farmacist, Ioan Russu Abrudeanu, ziarist s. a.

Bilete vor fi de vînzare și la intrarea în sală. Prețul unui bilet e de 10 Lei.

*

Deutsche volkswirtschaftliche Correspondenz publică un articol, în care se plînge, că în România se acordă mari înlesniri industriei naționale.

Mai ales e supărat organul nerțesc, că de ce au votat Camerele noastre un fel de «monopol» fabricanților români de hîrtie.

Nu cum-va era să ceară parlamentul nostru învoire de la domnii cari redactează acea *Deutsche Volksw* etc?

*

Țăranul român din Transilvania Zaharie Werner, originar din comuna Cebea, murind deună-zi în *Baia de Criș*, a testat averea sa imobilă în sumă de 3000 fiorini gimnasiunii românesc din Brad (Transilvania).